

Kvantové Monte-Carlo

- několik různých přístupů k nalezení základního stavu a energie systému s více částicemi
→ např. variační MC, difúzní MC a další

a) Variační metoda Monte-Carlo

- variační přístup k hledání základního stavu s využitím vhodných ^{zkusobných} testovacích funkcí, kde integrály jsou spočteny metodou MC:

1) zvolíme vhodnou funkci $\Psi_\alpha(\mathbf{q})$ závislou na s parametrech, $\alpha = (\alpha_1, \dots, \alpha_s)$, kde obecně $\mathbf{q} = (\vec{r}_1, \dots, \vec{r}_N)$ pro N-částicový systém

2) spočítáme střední energii

$$\langle E \rangle = \frac{\langle \Psi_\alpha | H | \Psi_\alpha \rangle}{\langle \Psi_\alpha | \Psi_\alpha \rangle}$$

3) měníme parametry α dokud nedosáhneme minima $\langle E \rangle$

- otázka výpočtu $\langle E \rangle$:

- standardně analyticky, případně numericky pro nalo stupně volnosti, ovšem již pro 2 elektrony (částice) máme 6-rozm. integrál!

- problém přímého použití metody MC → vlnová fce je ve většině konfigur. prostoru zanedbatelná → nelze použít MC s vhodnou rozdělovací funkcí závislejší na Ψ_α
→ Metropolisův algoritmus

- pro základní stav vlnová fce nemá nody (nuly) a lze ji uvážovat reálnou (BÚNO) pro reálný hamiltonián ⇒

⇒ má smysl definovat tzv. lokální energii

$$E(\mathbf{q}) = \frac{H\Psi_\alpha(\mathbf{q})}{\Psi_\alpha(\mathbf{q})} \quad (\text{konstanta, pokud } \Psi_\alpha(\mathbf{q}) \text{ je vlastní funkce } H)$$

- střední energii lze nyní vyjádřit

$$\langle E \rangle = \frac{\int d\mathbf{q} \Psi_\alpha^2(\mathbf{q}) E(\mathbf{q})}{\int d\mathbf{q} \Psi_\alpha^2(\mathbf{q})}$$

⇒ integrace pomocí MC s využitím Metropol. alg. s rozdělením $S(\mathbf{q}) = \Psi_\alpha^2(\mathbf{q})$

b) Difúzní Monte-Carlo

- umožňuje najít „přesnou“ energii základního stavu E_0
a příslušnou vlnovou funkci ψ_0 z rozumného počátečního odhadu

- základní myšlenka: počáteční odhad $\phi_0(x)$ vyvíjí se v čase

pomocí „difúzní rovnice“ $\partial_t \phi(x,t) = -H\phi(x,t)$

(jde o Schrödingerovu rovnici v imaginárním čase)

neboli $\phi(x,t) = N(t) e^{-Ht} \phi_0(x)$, kde $N(t)$ je vhodný normalizační faktor

protože pro $t \rightarrow \infty$ a nenulový překryv ϕ_0 s ψ_0

konverguje $\phi(x,t)$ právě k ψ_0

proč? jsou-li ψ_i vlastní stavy $H\psi_i = E_i\psi_i$, $i=0,1,\dots$

a $\phi_0(x) = \sum_{i=0}^{\infty} c_i \psi_i(x)$, přičemž $c_0 \neq 0$

pak vezmeme-li jako $N(t) = e^{E_0 t}$, pak

$$\begin{aligned}\phi(x,t) &= \sum_{i=0}^{\infty} e^{E_0 t} e^{-Ht} c_i \psi_i(x) = \\ &= \sum_{i=0}^{\infty} c_i e^{(E_0 - E_i)t} \psi_i(x) = \\ &= c_0 \psi_0(x) + \sum_{i=1}^{\infty} c_i e^{(E_0 - E_i)t} \psi_i(x) \\ &\quad \text{kde } E_0 - E_i < 0 \text{ pro } \forall i > 0\end{aligned}$$

a tedy $\lim_{t \rightarrow \infty} \phi(x,t) = c_0 \psi_0(x)$

- protože však E_0 neznáme, nelze $e^{E_0 t}$ použít přímo,

ale stačí rozumný odhad, protože ostatní členy jsou potlačovány výrazně rychleji než $\psi_0(x)$

typická volba

$$N(t) = \exp\left(\int_0^t E_n(\tau) d\tau\right)$$

kde $E_n(t)$ je „náštel“ správné hodnoty v čase t ,

např. období střední energie a pod. tak, aby $E_n(t) \xrightarrow{t \rightarrow \infty} E_0$

- takovou veličinou je

$$E(t) = \frac{\langle \phi_0 | H | \phi(t) \rangle}{\langle \phi_0 | \phi(t) \rangle}$$

kteřá pro $t \rightarrow \infty$ jde k E_0 , neboť $\phi(t)$ jde k ψ_0 a na normalizaci nezáleží

- pokud máme reálné funkce ϕ_0 a tedy i ϕ , pak

$$E(t) = \frac{\langle \phi(t) | H | \phi_0 \rangle}{\langle \phi(t) | \phi_0 \rangle} = \frac{\int dx \phi(x,t) \phi_0(x) \varepsilon(x)}{\int dx \phi(x,t) \phi_0(x)} = \frac{\int G(x,t) \varepsilon(x) dx}{\int G(x,t) dx}$$

kde $\varepsilon(x)$ je opět jako u variační metody M-C

$$\text{lokální energie} \quad \varepsilon(x) = \frac{H\phi_0(x)}{\phi_0(x)} \quad (*)$$

ovšem nyní máme místo $|\psi(x)|^2$ váhu $G(x,t)$, která není známá a podle ní bychom měli generovat náhodné proměnné, pokud chceme $E(t)$ počítat pomocí integrace Monte-Carlo

- trik: místo určení $G(x,t)$ provádíme vývoj bodů, ve kterých provádíme integraci tak, aby odpovídaly rozdělení danému $G(x,t)$, přičemž začínáme s rozdělením daným $G(x,0) = |\phi_0(x)|^2$ (např. pomocí Metropolisova-Hastingsova algoritmu)

$$\text{- funkce} \quad G(x,t) = \phi_0(x) \underbrace{e^{\int_0^t E(\tau) d\tau}}_{\phi(x,t)} e^{-Ht} \phi_0(x)$$

splňuje diferenciální rovnici (při o proderivování)

$$\frac{\partial G(x,t)}{\partial t} = \left[E_n(t) - \phi_0(x) H \frac{1}{\phi_0(x)} \right] G(x,t)$$

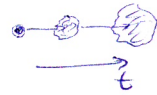
a speciálně pro $H = -\frac{1}{2}\Delta + V(x)$ dostaneme

$$\frac{\partial G(x,t)}{\partial t} = \frac{1}{2} \Delta G - \nabla \cdot [\vec{D}(x) G(x,t)] - [E(x) - E_n(t)] G(x,t)$$

kde $E(x)$ je lokální energie (*) pro $\phi_0(x)$ a

$$\text{vektor} \quad \vec{D}(x) = \frac{1}{\phi_0(x)} \nabla \phi_0(x)$$

- kdyby nebyl přítomen člen $-[\varepsilon(x) - E_n(t)] G(x, t)$,
 měli bychom rovnici pro advekci - difúzi
 popisující difúzi v proudící tekutině

pro niž lze řešení zapsat pomocí propagátoru (Greenovy funkce)

$$(ve\ 3D) \quad G_0(x, x', \Delta t) = \left(\frac{1}{(4\pi D \Delta t)^{3/2}}\right) e^{-\frac{1}{4\Delta t} [x - x' - \vec{D}(x') \Delta t]^2}$$

$$jako \quad \tilde{G}(x, t + \Delta t) = \int dx' G_0(x, x', \Delta t) \tilde{G}(x', t)$$

- působení členu $-[\varepsilon(x) - E_n(t)]$ je obecně komplikované, ale

do řádu $O(\Delta t^2)$ je možné psát (podobně jako ve split-operator metodě v QM)

$$G(x, t + \Delta t) = \int dx' P(x, x', \Delta t) G(x', t)$$

kde nyní

$$P(x, x', \Delta t) = e^{-[\varepsilon(x) - E_n(t)] \Delta t} G_0(x, x', \Delta t)$$

tento člen „maximalizuje“ řešení v místech s nejmenší lokální energií
 člen odpovídá za posun ve směru $\vec{D}(x)$ a difúzi během $\sqrt{\Delta t}$

- algoritmus difúzního kvantového Monte-Carla

- 1) protože nejprve potřebujeme $\phi_0(x)$, může být výhodné nejprve provést variační Monte-Carlo, čímž dostaneme optimální $\phi_0(x)$ na určitém prostoru funkce a zároveň počáteční rozdělení bodů podle $|\phi_0(x)|^2$
 - střední energie tohoto stavu je rovna

$$E(0) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N E(x_i)$$

a lze ji použít jako $E_n(0)$

- 2) iterujeme v čase s krokem Δt , přičemž měníme rozdělení bodů $\{x_i\} \xrightarrow{\Delta t} \{x'_i\}$ tak, aby odpovídalo $G(x, t + \Delta t)$
 což se provádí ve dvou krocích

a) posune-e a rozptýlí-e body x_i tak, že pro každé i vygenerujeme novou náhodnou polohu x_i' podle normálního rozdělení s $\mu = x_i + D(x_i)\Delta t$ a $\sigma = \sqrt{\Delta t}$ tj. podle

$$\sim \exp\left(-\frac{(x_i' - x_i - D(x_i)\Delta t)^2}{2\Delta t}\right)$$

b) váží-e každý nový bod faktorem

$$w_i = e^{-[\varepsilon(x_i') - E_n(t)]\Delta t}$$

přičemž pro $w_i > 1$ (js-e v bodě s lokální energií menší než $E_n(t)$)

s pravděpodobností $w_i - 1$ přidá-e další bod v x_i'

zohledňuje o kolik je $\varepsilon(x_i')$ menší než $E_n(t)$

a pro $w_i < 1$ naopak s pravděpodobností $1 - w_i$

bod x_i' vyvažeme (dostali js-e se do míst s vyšší lokální energií)

- v průběhu vývoje počítá-e energii $E(t)$, která by měla jít k energii základního stavu E_0

a $E_n(t)$ lze upeř. nastřovat vždy na tuto energii $E(t)$

ale jsou i jiné strategie volby